

**Dojnice, produkujúce so stratou, treba z chovu vyradiť. Na ich náhradu ale musíme mať lepšie jalovice
Aké dojnice môžu byť ekonomicky efektívne?**

Ing. Ján Huba, PhD.

Ing. Jozef Daňo, CSc.

Ing. Zuzana Krupová, PhD.

Centrum výskumu živočíšnej výroby Nitra

Odpovedať na otázku, položenú v názve tohto článku, je z teoretického hľadiska veľmi jednoduché. Ekonomický efekt chovateľovi prinesú tie dojnice, ktoré majú nižšie náklady na celoživotný chov (vrátane odchovu) v porovnaní s tržbami získanými z ich chovu (cez mlieko, mäso, teľatá, maštalný hnoj). Lahko sa to definuje, zložitejšie počíta a kumštom je dosiahnuť to v praxi. Niektoré požadované parametre sa pokúsime načrtnúť v tomto príspevku.

Nadväzujeme na informácie a číselné údaje, ktoré sme priniesli v augustovom vydaní Slovenského CHOVU (s. 44 a 45) a v májovom AGROMAGAZÍNe (s. 22 - 25).

Koľko musia pri terajších nákladoch nadojiť holštajinky?

Z ekonomických analýz, ktoré CVŽV Nitra robí už niekoľko rokov v sledovanom súbore 21 chovov a z výsledkov kontroly celoživotnej úžitkovosti dojníc (PS SR, š.p.) vyplýva, že priemerné náklady na chov holštajnskej dojnice od narodenia sú 4,0 eurá na krmný deň, čo pri vyradení vo veku 4,5 roka (priemer plemena za Slovensko) predstavuje 6564 eur (takmer 200 tis. Sk). Na to, aby bolo možné náklady vyrovnáť tržbami, je pri súčasných cenách teliat, jatočných kráv a maštalného hnoja potrebné predáť pri priemernej cene 0,3 eur za kg aspoň 20 450 kg mlieka, čo pri trhovosti 90 % (podiel predaného mlieka z jeho celkovej produkcie) predstavuje celoživotnú produkciu min. 23 tis. kg. Holštajnské dojnice, vyradené v roku 2009, dosiahli celoživotnú produkciu 16 405 kg. Zvýšiť celoživotnú produkciu mlieka možno nárastom úžitkovosti a dlhovekosti. Tu si je potrebné uvedomiť, že efektívny je len chov tej dojnice, ktorej tržby z denného predaja mlieka sú vyššie, než náklady na krmný deň. Pri priemerných nákladoch 6 eur na krmný deň dojnice je pri cene 0,3 eura potrebné predáť denne aspoň 20 kg mlieka (pri 90 %-nej trhovosti je potrebná produkcia nad 22 kg denne) na dojnicu priemerného stavu. Na laktujúce dojnice to musí byť o 15 % viac (25 kg). Zvieratá pod touto hranicou produkujú pri daných nákladoch a cene so stratou a treba zvážiť ich ďalší chov. Z týchto čísel vyplýva odporúčenie, že pre efektívny chov holštajnských dojníc (bez podpôr) je pri priemerných nákladoch 6 eur na krmný deň dojnice potrebné dosiahnuť úžitkovosť za laktáciu

min. 8 000 kg mlieka pri dosiahnutí 3 laktácií. Odporúčame tiež znížiť náklady na odchov jalovic jeho skrátením z 27,2 na 24 mesiacov a skrátenie medziobdobia na 400 dní.

Strakaté dojnice - min. 6 500 kg mlieka a 3,5 laktácie

Náklady na celoživotný chov slovenskej strakatej dojnice sú napriek nižším priemerným nákladom na kŕmny deň (3,56 eur za celý život vrátane odchovu, 5 eur počas produkčného obdobia) vyššie v porovnaní s holštajnskými. Dôvodom je vyšší vek pri 1. otelení (32 mesiacov), ako aj pri vyradení z chovu (5,9 roka). Pri súčasných cenách zástavových slovenských strakatých teliat, jatočných kráv a maštalného hnoja je pri priemernej cene 0,31 eur potrebné predať od slovenskej strakatej dojnice za život aspoň 22 200 kg mlieka. Slovenské strakaté dojnice, vyradené z chovu v roku 2009, dosiahli celoživotnú úžitkovosť 14 500 kg. Pri priemerných nákladoch na kŕmny deň slovenskej strakatej dojnice 5 eur je pri cene mlieka 0,31 eur potrebné denne predať aspoň 16 kg mlieka, čo pri 90 % trhovosti predstavuje produkciu min. 18 kg na dojnicu priemerného stavu a vyše 20 kg na laktujúcu dojnicu. Z týchto hodnôt si dovoľíme chovateľom slovenského strakatého plemena pri súčasných cenách a nákladoch odporučiť úžitkovosť 6 500 kg za laktáciu pri 3,5 laktáciách, medziobdobie do 400 dní a skrátenie veku pri 1. otelení z 32 na 27,5 mesiaca.

Pinzgauské dojnice vyžadujú podporu cez genofond

Priemerné náklady na kŕmny deň produkčnej dojnice sú pri pinzgauskom plemene najnižšie (4,5 eur). Náklady na ich celoživotný chov sú však spomedzi všetkých našich dojných plemien najvyššie. Dôvodom je vysoký vek pri 1. otelení (takmer 36 mesiacov), ako aj najvyšší vek pri vyradení z chovu spomedzi našich plemien (vyše 7 rokov). Na krytie celkových nákladov je potrebné predať od dojnice za život aspoň 25 000 kg mlieka (pri súčasných cenách a nákladoch). Pinzgauské dojnice, vyradené z chovu v roku 2009, dosiahli celoživotnú úžitkovosť približne 16 000 kg. Pri priemerných nákladoch na kŕmny deň dojnice 4,5 eur je pri cene mlieka 0,31 eur potrebné denne predať aspoň 14,5 kg mlieka na dojnicu. Prepočtom cez trhovosť a podiel dojníc, stojacich nasucho sa dostávame k potrebnej úžitkovosti 18,5 kg mlieka denne. Na základe týchto údajov sa pri daných nákladoch a cenách ukazuje potrebné dosiahnuť úžitkovosť za laktáciu takmer 6 000 kg pri 4,2 laktáciách. Žiaduce je tiež skrátenie veku pri 1. otelení. Požadovaná výška úžitkovosti je na hranici genetického potenciálu čistokrvnej populácie, preto je na udržanie chovu tohto dobytku potrebná podpora v rámci genetických zdrojov.

Potrebuje kvalitné jalovice - zvažme využitie sexovanej spermy

Vo vyššie uvedených výpočtoch poukazujeme na to, že chov dojníc, ktorých denná produkcia mlieka nestačí na pokrytie nákladov, je neefektívny. Na ich náhradu v stáde však musíme mať jalovice, ktorých úžitkové parametre budú výrazne lepšie. Pri súčasných ukazovateľoch reprodukcie (natalita 82 teliat na 100 kráv) a brakovania dojníc (35-40 % ročne) nám odchované jalovice nepostačujú ani na jednoduchú reprodukciu v rámci uzavretého obratu stáda. Pritom by sme potrebovali do chovu zaraďovať len jalovice s najvyššou plemennou hodnotou, po najlepších matkách. Ako jedno z riešení sa ukazuje využitie sexovanej spermy. Keďže túto sa odporúča použiť hlavne na jalovice (lepšie výsledky oplodnenia), bolo by vhodné jalovice po najlepších matkách a otcoch pripúšťať sexovanými dávkami býkov - výrazných zlepšovateľov. Naše prepočty, ktorým sa budeme venovať v niektorom z najbližších vydaní Slovenského CHOVu ukazujú, že by to mala byť ekonomicky vysoko návratná investícia.